

Савченко Ю. Е.,
керівник гуртка Світлодарського ЦДЮТ,
м. Світлодарськ, Україна.
iulied0406@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9815-6032>

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку суспільства, одним з найбільш пріоритетних напрямів державної політики України є модернізація освіти з метою її “піднесення на рівень досягнень розвинутих країн світу та її інтеграція у міжнародне науково-освітнє співтовариство”. Значну роль у цьому процесі відіграє вивчення англійської мови, зокрема у закладах позашкільної освіти. Позаурочна діяльність органічно пов’язана зі шкільним навчанням, але на відміну від нього, будується за принципом добровільності та має можливість у більшій мірі відповідати інтересам учнів. Така гнучкість також створює сприятливі умови для всебічного врахування індивідуальної схильності та загальної підготовки окремих учнів.

Теоретичні та практичні аспекти організації позашкільної діяльності висвітлювалися у роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників (Ю.Бабанський, І. Бех, Л. Виготський, А. Підласий, Л. Балясна, О. Литовченко, Г. Пустовіт та ін.) Також про важливість організації позакласної роботи наголошується у законах “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, у державній програмі “Освіта” (Україна XXI ст.) а також у “Концепції нової української школи”.

Проте аналіз теоретичних джерел показує, що дослідження проблем організації позашкільної діяльності, впровадження сучасних інтерактивних методів та поширення педагогічних інновацій залишається актуальним на сьогоднішній день.

Головною метою позашкільної діяльності з англійської мови є сприяння формуванню комунікативної, міжкультурної компетенції учнів. Вона спрямована на задоволення інтересів та потреб учнів та спрямована на розширення та поглиблення знань, практичних навичок та вмінь іншомовної компетентності. Така діяльність дозволяє розширити словниковий запас учнів, вдосконалити їх вміння в усному та писемному мовленні, читанні, аудіюванні; підтримувати інтерес до вивчення іноземної мови, сприяє всебічному розвитку особистості, залучає до діалогу культур.

Для досягнення поставлених цілей у межах позашкільної діяльності з англійської мови вирішуються наступні задачі:

- ознайомлення з фразами та висловами, сталими виразами мовленнєвого етикету та граматичними явищами, що притаманні усному та писемному мовленню;

- розвиток пізнавального інтересу у сфері країнознавства та інтересу до життя однолітків з англійських країн;

- підготовка до іншомовного міжкультурного спілкування, опанування навичок діалогічного, монологічного та писемного мовлення;

- розширення країнознавчого світогляду учнів та їх загальної ерудиції;

- виховання усвідомленого мотивованого відношення до вивчення іноземної мови, толерантного відношення до однолітків, потреби практичного використання набутих навичок іншомовного спілкування.

На відміну від звичайних уроків англійської мови, у межах позашкільної діяльності викладач має певну свободу у виборі форм та інструментів навчання. Існує велика кількість різноманітних типів проведення занять: змагання, екскурсії, конференції, рольові ігри, розробки проектів та інші. Такі умови роблять процес навчання та виховання більш гнучким та індивідуалізованим, заохочують до участі кожного учня та підтримують інтерес до навчання. Приховані форми контролю, такі як квести, вікторини, творчі звіти допомагають створити на заняттях ненапружену та невимушену атмосферу, що також позитивно впливає як на сам процес, так і на кінцевий результат. Ще однією перевагою позашкільної діяльності є те, що учні від самого початку зацікавлені у певному предметі, бо вибір гуртка базується перш за все на їх власних інтересах.

Обов'язковою умовою досягнення успіху позашкільної діяльності, а також її особливістю є її більша, ніж на звичайному уроці самодіяльність та активність учнів.

Незамінною формою роботи тут стає проектна діяльність. Метод проектів відповідає головним принципам особистісно орієнтованого та особистісно-діяльнісного підходів, гуманістичної педагогіки, які зазначаються як пріоритетні в усіх нормативних документах. Також для сучасного інформаційного суспільства одною з головних цінностей є інформація, а провідними вміннями спеціалістів сьогодення є вміння працювати з цією інформацією. Як казав відомий німецький банкір Н. Ротшильд, "Хто володіє інформацією, той володіє світом." Ця фраза, вимовлена більше двохсот років тому, є не менш актуальною у нашому часі.

Проектна діяльність учнів має можливість не тільки розширювати межі освітнього процесу, формувати різноманітні ключові компетенції, така діяльність також постає одним із способів ефективної роботи по формуванню соціальної активності у дитячому колективі. Сформовані на цьому етапі навички соціальної взаємодії, надають учням можливість набути практичного досвіду, що стане у нагоді у подальшому

професійному житті. Такими здібностями, на думку відомої дослідниці Є. Полат є:

- вміння здобувати знання самостійно та вміння користуватися цими знаннями для рішення пізнавальних та практичних задач;
- придбання комунікативних навичок та вмінь, таких як вміння працювати у різноманітних групах та виконувати різноманітні соціальні ролі (лідера, виконувача, посередника та інших)
- знайомство з різними культурами, різними точками зору на одну проблему;
- вміння користуватися дослідницькими методами: збирати необхідну інформацію та факти, вміти їх аналізувати з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки.

Цінністю проектної діяльності є те, що вона розвиває в учнів здатність до самостійного критичного мислення, привчає розмірковувати, спираючись на знання фактів, робити обґрунтовані висновки, приймати самостійні аргументовані рішення та вчить працювати у команді.

Проектна діяльність спочатку приваблює учнів своєю новизною, можливістю подати матеріал різноманітними способами, можливістю проявити себе у різних видах діяльності. Таким чином, на початку ознайомлення з такою діяльністю має перевагу зовнішня мотивація. Але поступово учень набуває досвіду, знайомиться з алгоритмом реалізації проекту і долучається до власного дослідницького досвіду, який вже ґрунтується на внутрішній мотивації.

Якщо казати про класифікацію проектів, то найбільш повне упорядкування наводить Є. Полат. Дослідниця пропонує класифікацію за наступними типологічними ознаками:

- 1) за методом, який домінує у проекті, або вид діяльності (дослідницький, творчий, ролево-ігровий, інформаційний, практично-зорієнтований та інші);
- 2) за характером координації проекту (з відкритою, неприхованою, безпосередньою координацією, та з прихованою, імітуючою учасника проекту);
- 3) за предметно-змістовною галуззю (моно-проект, у межах однієї галузі знань та міжпредметний проект);
- 4) за характером контактів (серед учнів одного класу, однієї школи, міста, регіону, однієї країни, різних країн світу);
- 5) за кількістю учасників (особисті, парні, групові);
- 6) за тривалістю проекту (короткотерміновий, середньої тривалості, довгостроковий).

Але треба зазначити, що на практиці частіше за все доводиться мати справу зі змішаними типами проектів, які мають ознаки декількох різновидів водночас, наприклад дослідницько-творчий або дослідницько-практико-зорієнтований.

Робота над проектом зазвичай відбувається на декількох етапах:

- 1) Етап планування.

На цьому етапі задача викладача полягає у виборі теми та типу проекту, формулюванні проблеми та мети. При плануванні слід враховувати вікові особливості учнів, їх здібності та можливості. Також викладачу слід замислитися, чи буде цей проект цікавим для учнів, задовільнить їх пізнавальні потреби та чи матиме практичний результат. Від цього залежить не тільки успіх даного проекту, а й те, чи зацікавить учнів сама діяльність. Бо успішно реалізована робота невідмінно підвищує мотивацію до здобуття нових знань та викликає бажання повторити у майбутньому.

2) Розробка проекту.

Це момент занурення учнів у проблему. Викладач знайомить їх із темою, окреслює окремі питання та задачі, що потребують вирішення, пропонує форми роботи, розподіляє завдання та визначає терміни проведення проекту. Також на цьому етапі відбувається розподіл учнів на групи, складається план їх діяльності та визначається кінцевий продукт. Слід зазначити, що при розробці проекту ініціатива переходить до учнів, а задачею викладача тут є уникання прямих вказівок та явного керування. Адже маючи певну свободу дій учні з більшою вірогідністю поставляться до процесу творчо. Долучаючи учнів до обговорення, викладач має проявити власну зацікавленість та бажання діяти. Певна емоційна забарвленість має стимулюючу дію та є поштовхом до активної взаємодії.

3) Реалізація проекту

Це етап практичної діяльності. Учні розподіляють ролі та обов'язки, збирають необхідну інформацію, аналізують її та обирають найбільш значущу. Роль викладача на цьому етапі координуюча. Він допомагає визначитись з джерелами інформації, дає поради щодо можливостей вирішення поточних завдань. Також викладач спостерігає за процесом взаємодії учнів, слідкуючи за культурою спілкування під час виконання спільної роботи. Цей етап завершується виготовленням практичного продукту.

4) Презентація проекту

На цьому етапі відбувається оформлення та презентація готового продукту. Учні демонструють свою роботу, описують процес її реалізації, діляться власними враженнями та набутим досвідом. Важливістю цього етапу є завершення, доведена до кінця робота. Учні усвідомлюють важливість роботи у команді, узгодженості дій, власної активності та цілеспрямованості. Виконана готова робота дає можливість кожному відчувати себе часткою цілого, пишатися особистим, навіть невеличким внеском у спільну справу.

5) Оцінювання проекту

Пристаючи до оцінки проекту, викладачу слід пам'ятати, що оцінювання в першу чергу має бути спрямоване не на результат, а на процес діяльності. Першочергову увагу тут слід приділити наступним питанням: як працювали учні, в якій мірі були зацікавлені процесом, якого досвіду в організації своєї діяльності набули, та як змогли реалізувати свої можливості. Ці питання також є важливими для

саморефлексії викладача та оцінки власної діяльності під час виконання проекту. Щодо оцінки результатів, тут насамперед важливою є самооцінка учнів, самоаналіз виконаної роботи та усвідомлення допущених помилок

Для подолання труднощів у організації проектної діяльності на заняттях з англійської мови та підвищення ефективності використання цієї технології, слід тримати на увазі наступні умови: врахування особливостей учнівського колективу, розвиток навичок проектування, рівень володіння мовою тощо.

Використання проектної технології у викладанні англійської мови передбачає врахування специфіки цієї дисципліни, що безпосередньо впливає на організацію проектної діяльності, а саме: передбачає більшим чином групову роботу з акцентуванням комунікативної складової процесу, додаткову роботу з відбору мовного матеріалу та важливість презентації результатів засобами англійської мови.

Проектна методика дозволяє інтегрувати різноманітні види діяльності, що роблять процес більш захоплюючим та цікавим, отже, більш ефективним. Учні з різними здібностями стають успішними та важливими у спільній діяльності. Без примусу та навіть інколи не усвідомлюючи, учні повторюють лексичний та граматичний матеріал, сприймаючи проектну роботу не як навчальне завдання, а як гру. За час виконання проектів розвиваються певні спеціальні та комунікативні навички. Учні навчаються працювати зі словниками, довідковою літературою, складають повідомлення, здобувають навички аналізу та систематизації матеріалу, навчаються оформлювати свої роботи. Також вони розвивають вміння користуватися комп'ютером який із іграшки перетворюється на джерело інформації та один із засобів презентації результату.

Отже, проектна діяльність у позашкільному освітньому середовищі має на меті реалізацію пізнавальних потреб учнів, розвиток комунікативних здібностей, а також відзначається значним виховним потенціалом, бо водночас з вирішенням основних навчальних питань, учні здобувають навички культури спілкування та взаємодії, вчать поважати думки інших та толерантному відношенню до членів колективу.

Список використаних джерел

1. Пустовіт Г. П., Тихенко Л. В. Позашкільна освіта: дидактичні основи методів навчально-виховної роботи: монографія. Суми: Університетська книга, 2015. 272 с. **2. Полат Е. С.** Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособие / под ред. Е. С. Полат. М.: Академия, 2002. 272 с. **3. Метод проектів у початковій школі / упоряд.: О. Онопрієнко, О. Кондратюк.** К.: Шкільний світ, 2007. 128 с. **4. Пікуль О. І., Чумаченко Л. М.** Проекти в початковій школі як інструмент формування пізнавального інтересу учнів. *Таврійський вісник освіти.* 2013. № 3 (43). С. 206–211.

References

1. Pustovit, H. P., & Tykhenko, L. V. (2015). *Pozashkilna osvita: dydaktychni osnovy metodiv navchalno-vykhovnoi roboty* [Extracurricular education: didactic bases of methods of educational work]. Sumy: Universytetska knyha [in Ukrainian]. **2. Polat, E. S.** (2002). *Novye pedagogicheskie i informacionnye tekhnologii v sisteme obrazovaniya* [New pedagogical and information technologies in the education system]. M.: Akademiya [in Russian]. **3. Onopriienko, O., & Kondratiuk, O.** (Eds.). (2007). *Metod proektiv u pochatkovii shkoli* [Method of projects in primary school]. K.: Shkilnyi svit [in Ukrainian]. **4. Pikul, O. I., & Chumachenko, L. M.** (2013). *Proekty v pochatkovii shkoli yak instrument formuvannia piznavalnoho interesu uchniv* [Projects in primary school as a tool for forming students' cognitive interest]. *Tavriiskyi visnyk osvity – Taurian Bulletin of Education*, 3 (43), 206-211 [in Ukrainian].

Савченко Ю. Е. Використання проектної технології на заняттях з англійської мови у закладах позашкільної освіти

У статті розглянуті особливості організації навчально-виховного процесу на заняттях з англійської мови у позашкільному освітньому середовищі. Визначені переваги гурткової роботи, та означені її задачі, зокрема у викладанні іноземної мови. Встановлено, що позашкільна діяльність сприяє розвитку мовленнєвої, комунікативної, соціокультурної компетенцій учнів. Гурткові заняття характеризуються більшою гнучкістю, самодіяльністю та відповідністю інтересам учнів. Владач гуртка має певну свободу у виборі форми проведення занять, організації роботи та контролю здобутих знань. З'ясовано, що одним з методів, який відповідає даним умовам є метод проєктів. Розглянуто типологію навчальних проєктів за Є. Полат та наведено методику поетапної реалізації роботи над проєктом. У ході дослідження визначено, що проєктна методика дозволяє інтегрувати у навчально-виховний процес різноманітні форми та види діяльності. Учні з різним рівнем володіння мовою роблять посильний внесок у спільну діяльність, таким чином до активної роботи залучаються всі без виключення учасники. У ході роботи над проєктом учні здобувають практичні навички користування іноземною мовою, привчаються до роботи у колективі, мають можливість реалізувати свій творчий потенціал. Таким чином, проєктна діяльність є невід'ємною складовою успішно організованої роботи з вивчення англійської мови та навчально-виховного процесу в цілому.

Ключові слова: позашкільна освіта, позакласна робота, проєктна технологія, метод проєктів.

Савченко Ю. Э. Использование проектной технологии на занятиях по английскому языку во внешкольных учреждениях

В статье рассмотрены особенности организации учебно-воспитательного процесса на занятиях по английскому языку во внешкольной образовательной среде. Определены преимущества

кружковой работы и определены ее задачи, в частности при обучении иностранному языку. Установлено, что внешкольная деятельность способствует развитию речевой, коммуникативной, социокультурной компетенций учеников. Кружковые занятия характеризуются большей гибкостью, самостоятельностью и соответствием интересам учеников. Преподаватель кружка имеет определенную свободу в выборе форм проведения занятий, организации работы и видов контроля полученных знаний. Выяснено, что одним из методов, который соответствует данным условиям, является метод проектов. Рассмотрена типология учебных проектов по Е. Полат и методика поэтапной реализации работы над проектом. В ходе исследования определено, что проектная методика позволяет интегрировать в учебно-воспитательный процесс разнообразные формы и виды деятельности. Ученики с разным уровнем владения языком вносят посильный вклад в общую деятельность, таким образом к активной работе привлекаются все участники без исключения. В ходе работы над проектом ученики приобретают практические навыки использования иностранного языка, приучаются к работе в коллективе, имеют возможность реализовать свой творческий потенциал. Таким образом, проектная деятельность является неотъемлемой составляющей успешно организованной работы по изучению английского языка и учебно-воспитательного процесса в целом.

Ключевые слова: внешкольное образование, внеклассная работа, проектная технология, метод проектов.

Savchenko I. E. The usage of project technology in English language classes in out-of-school establishments

The article considers the specifics of organization of English language teaching and education in out-of-school establishments. The advantages of the extracurricular club activities and their objectives have been identified, while new language teaching in particular. It has been also established, that out-of-school activities promote the development of pupils' speech, communication and sociocultural competences. Extracurricular club activities are more flexible, amateur and appropriate the pupil's needs. The teacher of the club has a certain freedom of choice the form of teaching and of work and types of knowledge control. It has been found that one of the methods that meets the conditions is the project method. The typology of educational projects after E. Polat has been considered, as so as the methodology for phased implementation of the project. The study has suggested that the project technology allows to integrate various forms and activities into the educational process. Pupils with different language skills contribute as much as possible into the overall work, in this way all the participants are involved without exception. While working on the project pupils acquire the practical skills of using foreign language, get used for teamwork, have the opportunity to embody their creative potential. Thereby the project technologies are the

integral part of the successfully organized work on English teaching and the whole educational process in general.

Key words: out-of-school education, extracurricular activities, project technology, project method.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2021 р.

Стаття прийнята до друку 26.03.2021 р.

Рецензент – к. пед. н., доц. Биндас О. М.